

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Camilla Wessberg
Miljöenheten
018-19 50 31
camilla.wessberg@c.lst.se

Beslut

1 (4)

2006-10-17

Dnr: 511-9795-04

Enligt sändlista

Fastställande av skötselplan för naturreservatet Hovön-Alnön i Östhammars kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Uppsala län fastställer med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken, bifogad skötselplan (bilaga 1) för naturreservatet Hovön-Alnön i Östhammars kommun. Bifogad skötselplan ersätter härmed skötselplanen från 1992-03-27, dnr: 231-760-92.

Redogörelse för ärendet

Länsstyrelsen i Uppsala län beslutade den 20 september 1973 om bildande av naturreservatet Hovön med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822). Den 27 mars 1992 togs ett beslut om utvidgning av reservatet och namnet ändrades till Hovön-Alnön.

Under 2004 utarbetade Länsstyrelsen ett förslag till ny skötselplan för naturreservatet Hovön-Alnön. Förslaget till ny skötselplan sändes ut på remiss den 8 december 2004. Svar på remissen har kommit in från Upplandsstiftelsen, Naturskyddsföreningen i Uppsala län, Östhammars kommun och Sveriges geologiska undersökning (ingen erinran). Länsstyrelsen har tagit del av samtliga skrivelser och framförda synpunkter har beaktats och i huvudsak inarbetats i skötselplanen.

Upplandsstiftelsen ifrågasatte prioriteringen av åtgärder gällande byggnader utan nuvarande funktion och menade att resurserna hellre bör gå till naturvårdsskötsel och gynnade av friluftsliv. Länsstyrelsen har valt att behålla högsta prioritet för dessa åtgärder. Staten har ett ansvar som ägare att se till underhållet av byggnaderna och därmed bevara de kulturhistoriska värdena för enstaka hus, såväl som för miljön i stort. Vidare har byggnader som båthus, jordkällare och ängslador ett pedagogiskt värde genom att visa på tidigare markanvändning. Kan vi bevara dessa byggnader utgör de dessutom en resurs för framtida utveckling av friluftslivet i området, till exempel som målpunkter för en natur- och kulturstig.

Naturskyddsföreningen ifrågasatte varför bränder ska släckas i områden där det i övrigt ska ske fri utveckling och undrade vilken motivering är till detta. Länsstyrelsen står fast vid lydelsen att uppkomna bränder ska släckas. En spontan

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut

2(4)

2006-10-17

Dnr: 511-9795-04

brand kan få ett mycket häftigt förlopp, den blir svår att kontrollera och risken är stor att naturvärden knutna till naturtypen går förlorade. I ett litet reservat får detta särskilt stor betydelse. Vid en spontan brand är det även viktigt att skydda privat egendom i området och det finns knappast tid att i en brandsituation göra bedömningar om vad som ska få brinna eller inte. I syftet för reservatet ingår att bevara förutsättningarna för det rörliga friluftslivet och Länsstyrelsen, som förvaltare, inbjuder till besök. I ett hårt bränt område är andelen döda träd mycket stor, vilket dels innebär vissa risker för besökare och dels gör området svårframkomligt. En brand i ett relativt litet och välfrekventerat naturreservat, som Hovön-Alnön, kan därmed påverka friluftslivet negativt. Länsstyrelsen utesluter dock inte att kontrollerad naturvårdsbränning kan utföras i noga utvalda områden, där vi kan optimera naturvårdsnyttan och minimera riskerna för besökare.

Östhammars kommun avstod från att yttra sig med anledning av att kommunen inte haft resurser att bereda ärendet under remisstiden. Miljö- och hälsoskyddsnämnden påpekade dock att det bör framgå av remisshandlingen vad som är nytt i förhållande till den gamla skötselplanen. Länsstyrelsen har tagit till sig detta och kommer i fortsättningen att kort beskriva anledningen till revidering och huvuddragen för skötseln i följebrev vid kommande remisser. Det är dock omöjligt att i detalj redogöra för skillnader. Generellt kan sägas att revidering ska göras löpande och huvudanledningen till att en skötselplan revideras är att den hunnit bli inaktuell.

Motivering

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd, ska den beslutande myndigheten fastställa en skötselplan för varje naturreservat. Enligt Naturvårdsverkets riktlinjer (handbok 2003:3) bör beslutsmyndigheten löpande se över skötselplanernas aktualitet och revidera vid behov. Skötselplanens syfte är att utgöra ett praktiskt program för förvaltning, planering och genomförande av skötselåtgärder för bevarande av reservatets värden.

Den föregående skötselplanen för Hovön-Alnös naturreservat fastställdes i samband med reservatsbeslutet 1992. Den var föråldrad, inaktuell och uppfyllde inte de riktlinjer som Naturvårdsverket lade fram 2003. Det var därför nödvändigt att ta fram en ny skötselplan. Föreliggande skötselplan har anpassats efter Naturvårdsverkets riktlinjer, vilket bland annat betyder att varje skötselområde ska ha tydliga och uppföljningsbara bevarandemål som vägledning för skötseln. I beskrivningsdelen ska det tydligt framgå vilka biologiska, geovetenskapliga och kulturhistoriska värden, samt vilka värden för friluftsliv, som finns i reservatet. Detta tillsammans med kunskapen om hur området brukas och har brukats har avgjort vilka mål som ställts upp och därmed hur reservatet ska skötas. I skötselplanen betonas betydelsen av fortsatt hävd genom skogsbete och bete på tidigare åker och ängsmark, liksom värden av gamla och potentiellt gamla träd.

Beslutet kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet. Se bilaga 3.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut

3(4)

2006-10-17

Dnr: 511-9795-04

I den slutliga handläggningen har deltagit naturvårdsdirektör Yvonne Aldentun (beslutande), 1:e antikvarie Ann Segerberg och naturvårdshandläggare Camilla Wessberg (föredragande).

Yvonne Aldentun

Naturvårdsdirektör

Camilla Wessberg

Naturvårdshandläggare

Bilagor

1. Skötselplan för naturreservatet Hovön-Alnön
2. Reservatsbeslut 1992-03-27, dnr: 231-760-92 (exkl. skötselplan och bilagor)
3. Hur man överklagar

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut

4(4)

2006-10-17

Dnr: 511-9795-04

SÄNDLISTA

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
Bodasundets fiskevårdsförening, 742 91 Östhammar
Nolsterbystrands samfällighetsförening, 753 15 UPPSALA
Östhammars kommun, Box 66, 742 21 Östhammar
Östhammars naturskyddsförening, 742 91 Östhammar
Upplands ornitologiska förening, Box 59, 751 03 Uppsala

Naturskyddsföreningen i Uppsala län, Rasbokil,
Stenhagen, 755 95 Uppsala
Entomologiska föreningen i Uppland, c/o Evolutionsmuséets zoologiska avdelning,
Villavägen 9, 752 36 Uppsala
Uppsala svampklubb, 752 40 UPPSALA
Evolutionsbiologiskt centrum, Uppsala universitet, Norbyvägen 18D, 752 36
Uppsala
Institutionen för naturvårdsbiologi, SLU, Box 7002, 750 07 Uppsala
Skogsstyrelsen Region Svea, Portalgatan 2B, 754 23 Uppsala
Sveriges Geologiska Undersökning, Box 670, 751 28 Uppsala
Riksantikvarieämbetet, Kulturmiljöavdelningen, Landskapsenheten, Box 5405, 114
84 Stockholm
Upplandsstiftelsen, Box 26074, 750 26 Uppsala

Kulturmiljöenheten
Näringslivs- och landsbygdsenheten

Skötselplan för naturreservatet Hövön-Alnön

Östhammars kommun

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan för
HOVÖN-ALNÖN

2006-10-17

Bilaga 1.

2 (24)

511-9795-04

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SKÖTSELPLANENS SYFTE	3
SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL	3
BESKRIVNINGSDDEL	4
Administrativa data	4
Föreskrifter utöver reservatsbeslut	6
Naturvärdesbedömning	6
Allmän beskrivning	6
Historisk och nuvarande markanvändning	7
Områdets bevarandevärden	9
Biologiska värden	9
Geovetenskapliga värden	11
Kulturhistoriska värden	11
Värden för friluftsliv	12
Prioriterade bevarandevärden	12
Beskrivning av byggnader	13
Intressen för allmänheten	13
Referenser	13
Publicerade skrifter	13
Opublicerade skrifter	14
Kartmaterial	14
Muntliga uppgifter	14
PLANDEL	14
Övergripande skötsel	14
Beskrivning, bevarandemål och föreskrifter för skötsel	15
Stigar och ledningar	22
Rensning av diken	22
Stängsel och gärdesgårdar	22
Kulturlämningar	22
Naturvårdsbränning	22
UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER	23
UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	23
SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER	24
BILAGOR	24

Länsstyrelsen Uppsala län

POSTADRESS: 751 86 UPPSALA BESÖKSADRESS: HAMNESPLANADEN 3

TELEFON: 018 - 19 50 00 TELEFAX: 018 - 19 52 01 E-POST: lansstyrelsen@c.lst.se

POSTGIRO 3 51 73-4 / 6 88 03-6 ORGANISATIONSNUMMER: 202100-2254 (VAT SE202100225401)

2006-10-17

511-9795-04

SKÖTSELPLANENS SYFTE

Skötselplanen avser främst att ge anvisningar om bevarande av naturreservatets värden. Planens mål är långsiktiga medan åtgärdsförslagen avser en kortare period, ca 10 år. Skötselplanen ska således med bevarat syfte kunna justeras vid behov. Förslag till ändring av planen ska underställas länsstyrelsen för godkännande och fastställande.

SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL

Syftet med reservatet är:

- att för framtiden bevara ett stycke genuin innerskärgård med höga botaniska och faunistiska värden med hållmarkstallskogar och örtrika granskogar som är opåverkade av modern exploatering, örtrika torrbackar och odlingsmark anpassad till naturförutsättningarna,
- att bevara förutsättningarna för det rörliga friluftslivet.

Skötseln av naturreservatet ska leda till att:

- den gamla åkermarken och hagmarken hålls öppen och kontinuerligt hävdad,
- skogen hålls luckig, flerskiktad och kontinuerligt betad,
- andelen gamla och grova träd, särskilt ljusexponerade träd, ökar, samt att kontinuiteten av arvtagare till de gamla träden säkerställs,
- andelen lövträd i skogen ökar,
- andelen traditionellt hamlade träd ökar,
- en hög artdiversitet bibehålls, särskilt med avseende på kärlväxter och insekter.

2006-10-17

511-9795-04

BESKRIVNINGSDDEL

Administrativa data

Naturreservatets namn:	Hövön-Alnön
Obejksnummer:	03-02-029
Beteckning enligt Natura 2000:	SE0210045
Kommun:	Östhammar
Församling:	Börstil
Fastigheter:	Långalma 10:1, Nolsterby s:5, delar av Nolsterby 1:7, 1:19, 1:21, 2:3 samt delar av samfällt vatten Nolsterby s:1.
Markägare:	Staten genom Naturvårdsverket, enskilda personer och samfälligheter
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Uppsala län
Fastighetsanknutna rättigheter:	I egenskap av markägare på Alnön är länsstyrelsen medlem i Sjövarpets samfällighetsförening och innehar båt- och parkeringsplats vid marinan i Sjölund. Anslag vid bryggorna anger vilken båt- respektive parkeringsplats, som är aktuell. Länsstyrelsen är medlem i Nolsterby-Spånvarpets vägsamfällighet, d v s vägen som går från väg 1120 vid Västerbacken via Marieberg-Boruddu till Sjölund. xxx xxx, Östhammar, innehar jordbruksarrende på Alnön (avtal från 2004-07-17, dnr 512-7009-04), samt är kontaktperson för Alnö jaktlag, som innehar jaktarrende på Alnön (avtal från 1993-05-27, dnr 231-2809-93).
Lägesbeskrivning:	Reservatet är beläget ca 10 km sydost om Öregrund och omfattar öarna Alnön, Skansen, Skansören, Bergskäret, Bergskärsklubben, Bromsen, Alnösten, Skärglogrynnan, delar av Hövön och Djuphaga, några mindre skär och holmar samt omgivande vatten. Läget framgår av bifogad översiktskarta

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan för
HOVÖN-ALNÖN

2006-10-17

Bilaga 1.
5 (24)

511-9795-04

/A

(bilaga A).

/B

Gräns: Området har markerats med heldragen linje på bifogad reservatskarta (bilaga B).

Koordinat i rikets system (RT90): x=6687493 y=1652386

Fastighetskarta (Ekonomisk karta): 129 70 Alnön / 12J7a

Terrängkarta (Topografisk karta): 12J Grisslehamn NV

Naturgeografisk region: Boreonemoral zon – Östersjökusten med skärgårdar samt Åland (25)

Area: Totalt 386,0 ha, varav landarealen är 160,7 ha.

Markslag och naturtyp (ungefärliga arealer):

Barrdominerad skog på fastmark, äldre än 100 år	100 ha
Barrdominerad skog på fastmark, mellan 40-100 år	4 ha
Hällmarkstallskog äldre än 100 år	31 ha
F d åker	14 ha
Träd- och buskbärande hage	4 ha
Igenväxande f d fuktäng	1 ha
Klippor och skär	5 ha
Strandäng	1 ha
Vass och söt-brackvatten	1 ha
Brackvatten	225 ha

Naturtyper enligt Natura 2000:

Laguner* (1150)	1 ha
Vegetationsklädda havsklippor (1230)	3 ha
Skär och små öar i Östersjön (1620)	2 ha
Havsstrandängar av Östersjötyp* (1630)	1 ha
Artrika torr-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ* (6270)	0,5 ha
Lövängar av fennoskandisk typ* (6530)	2 ha
Västlig taiga* (9010)	
undergrupp: naturlig gammal blandskog	20 ha

2006-10-17

511-9795-04

undergrupp: naturlig gammal tallskog 10 ha
Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ (9070)
undergrupp: skogsbete 110 ha

**Prioriterad naturtyp enligt EU:s habitatdirektiv*

Föreskrifter utöver reservatsbeslut

Hovön-Alnön utgör Natura 2000-område enligt miljöbalken (MB) 7 kap 27 §. Enligt MB 7 kap 28a § ska åtgärder som eventuellt kan skada området anmälas till Länsstyrelsen och tillstånd måste ges från Länsstyrelsen eller annan högre myndighet innan åtgärden får utföras.

Hovön-Alnön ingår i ett större område klassat som riksintresse för naturvård (1992) och är därmed skyddat enligt MB 3 kap 6 §.

Särskilda bestämmelser gäller för fritidsbebyggelse och vissa anläggningar i området enligt MB 4 kap 4 §.

Naturvärdesbedömning

Öarna ingår i objektet "Alnön och öarna sydost därom", som i länets naturvårdsprogram (1987) bedömdes tillhöra klass II (mycket högt naturvärde). I Länsstyrelsens motivering framhölls betydelsen av skogsmarken, de örtrika partierna och inslaget av ädellövträd samt möjligheterna till friluftsliv.

Allmän beskrivning

Öarna som ingår i reservatet har ett skyddat läge i Ängsfjärdens norra del. Berggrunden består av röd och grå gnejs, ögongnejs, dioritskiffer och diorit. Lösa jordlager består främst av morän. Lera finns i svackorna mellan hållmarkerna.

Alnön är reservatets största ö med vidsträckta hållmarker, vilka domineras av hållmarkstallskog. På sluttningarna dominerar örtrik barrblandskog och på fuktigare mark växer örtrik granskog. Stränderna är varierade med kala klippor, steniga stränder, skog mot vattnet samt strandängar. Skogarna bär tydliga spår av långvarigt skogsbete. Kring Alnö gård, centralt på ön, finns örtrika backar delvis bevuxna med lövträd. Ask av olika ålder dominerar. Åkrarna är utspridda över ön på de små plana

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan för HOVÖN-ALNÖN

2006-10-17

Bilaga 1.
7 (24)

511-9795-04

områdena med lera, som lämpar sig för odling. Alnön har fasta stammar av rådjur, hare, räv och grävling. Älg vistas tillfälligt på ön.

Hovön, Skansören, och Bergskäret är relativt höga, bergdominerade öar. Hällmarksskog dominerar med inslag av blåbärsgranskog och örtrika lövskogs- och kärrpartier i sluttningar och skrevor.

Hovön-Alnös reservat ligger i ett område präglad av landhöjningen. Vid Upplandskusten stiger landet med 5-6 cm på 10 år, vilket leder till ständig förändring av kustens utseende. Skärgårdens natur och kultur är intimt förknippade med varandra och på kustnära öar är nästan all vegetation påverkad av människans verksamhet. I reservatet finns den unika möjligheten att dels bibehålla strukturerna och artrikedomen i ett traditionellt skött, småbrutet jordbrukslandskap anpassat efter naturförhållandena, dels bevara skogen på flera relativt orörda skärgårdsöar.

Historisk och nuvarande markanvändning

Öarna har troligtvis utnyttjats under lång tid av Långalma by för bete och slåtter samt uttag av virke och vass. 1558 skriver Gustav Vasa till fogden i Örby att bönderna på bland annat Ersholmen ska få behålla och bruka de skär som ligger under deras öar och gårdar. Året därpå läggs trots detta "Alnöön", tillsammans med andra öar i området, som betesskär under Örbyhus.

1583 återgår Alnön i privat ägo och Alnö gård samt de första odlingarna anlades i slutet av 1500-talet. Vid den tiden gick strandlinjen ca 2,5 meter över nuvarande nivå, vilket bland annat betyder att Alnöviken var farbar och att gården låg vid vattnet. 1640 fanns två åkrar upptagna strax norr och väster om gården. Dessa motsvarar idag den största och mest centrala åkern på Alnön. Områdena mellan åkrarna och området väster om gården ner mot dåvarande Alnöviken utnyttjades för slåtter. Drygt 100 år senare, 1760, var de flesta åkrarna uppodlade, som sedan brukades fram till och med 1965. De fuktigare områdena utnyttjades för slåtter. Enligt häradskartan från 1906 betecknas området mellan Alnöträsk och Smedsviken, två områden på Hamnholmen, strandängarna vid Alnöviken och en inäga strax väster om gården, som slåttermark. De sista åren innan åker- och ängsbruket lades ner, odlades huvudsakligen vall, spannmål och ärtor. Potatis odlades på de sandigare åkrarna. När skörden bärgats släpptes djuren in på efterbete. Samtliga åkrar var omgärdade av stängsel, som vid denna tid vanligtvis bestod av två taggtrådar med en överliggande granslana. Stängslen togs bort 1967-68. Därefter kunde djuren beta fritt över hela reservatet på Alnön, inklusive den gamla åkermarken. Under senare decennier har många ängs- och hagmarksväxter vandrat in från omgivande marker till de gamla åkrarna, som fått mer ängs- och hagmarkskaraktär. Flera åkrar håller

Länsstyrelsen Uppsala län

POSTADRESS: 751 86 UPPSALA BESÖKSADRESS: HAMNESPLANADEN 3

TELEFON: 018 - 19 50 00 TELEFAX: 018 - 19 52 01 E-POST: lansstyrelsen@c.lst.se

POSTGIRO 3 51 73-4 / 6 88 03-6 ORGANISATIONSNUMMER: 202100-2254 (VAT SE202100225401)

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan för HOVÖN-ALNÖN

2006-10-17

Bilaga 1.
8 (24)

511-9795-04

delvis på att omvandlas till fuktängar, eftersom de gamla dikena grundas upp alltmer och växer igen.

Betesdjur och betestryck har varierat genom tiderna. Får har sannolikt varit vanliga fram till och med början av 1900-talet. Därefter och fram till och med 1965 var det främst mjölkkor som betade på Alnön. Småöarna har inte utnyttjats för bete sedan början av 1900-talet. Ett undantag är Skansen, som betades ett år i mitten av 1950-talet. Efter 1965 har endast kvigor släppts ut på Alnön. Fram till 1994 gick djuren fritt över hela reservatet på Alnön. För att inte störa tillfälligt häckande havsörn, stängdes då den sydöstra udden av för bete med ett stängsel från inre Hamnholmsviken till Alnövikens. Detta stängsel öppnades upp igen 2004 och djuren har återigen tillgång till hela reservatet på Alnön.

/D

Skogen är extensivt brukad med några mindre hyggen och planteringar gjorda mellan 1922 och ca 1960 (se bilaga D). Annars har plockhuggning av olika trädslag och dimensioner tillämpats, både för husbehov och för leveransvirke. En hel del unggran måste ha använts för att bygga och underhålla alla de gärdesgårdar som ursprungligen omgärdade åkrarna. Dessutom har gran huggits selektivt för att förbättra skogsbetet. Under andra världskriget ålades markägarna att leverera kastved som framförallt skeppades till Stockholm. Då höggs ved över hela ön och bland annat höggs flera gamla askar runt gården ner. Dessa var så grova att de fick klyvas med dynamit! De kalla krigsvintrarna höggs det också mycket på de mindre öarna. Senare har man främst huggit massaved. Fram till och med 1960-talet togs allt virke tillvara, lågor togs omhand och markerna skulle vara "städade". Det som till och med var för smått för att använda till spisved brändes. Under 1980 och -90-talen har flera gallringar gjorts i skogarna (bilaga D).

Hamlade träd finns på flera platser vid de gamla åkermarkerna, men främst vid Alnö gård och Smedens. Askarna runt Alnö gård hamlades fram till och med 1955. Hamlingen utfördes främst under torra år då betet inte räckte till och det var främst medelstora askar som hamlades. Grenar och kvistar skars ner till djuren, som fick äta direkt på marken. Tidigare, då det fanns får på ön, hamlades träden mer regelbundet för att få vinterfoder till djuren. 2004 utfördes hamling av tidigare hamlade träd, samt en omfattande nyhamling av askar runt Alnö gård.

Vid Alnö gård finns gamla apclar, päronträd och plommon (eller krikon). Söder om gården finns rester av en gammal apelodling. Denna finns utmärkt som trädgård/täppa på häradskartan från 1906 och låg då strax intill Alnövikens strand.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan för HOVÖN-ALNÖN

2006-10-17

Bilaga 1.
9 (24)

511-9795-04

Områdets bevarandevärden

Biologiska värden

(Arter med prioriterat bevarandevärde är understrukna.)

Alnön har en månghundraårig kontinuitet av bete och hävdberoende kärlväxter påträffas såväl på de gamla betesmarkerna som i skogen och på de före detta åkrarna. Det som tidigare utgjorde åkermark håller idag på att övergå till mark med hävdgynnade naturvärden. Runt gården, centralt på Alnön, finns värdefulla torrängar med bland annat Adam och Eva, knölsmörbloffa, gråbinka, solvända, jungfrulin och kattfot. I skogen förekommer sårläka och en mängd olika orkidéer, bland annat grönyxne, svärdsyssla, nattviol, nästrot, skogsknipprot och tvåblad. Generellt gynnas dessa av traditionellt skogsbete där skogen hålls öppen och luckig.

Skogen i reservatet har höga naturvärden och flera arter av svampar och skalbaggar som är knutna till lång skoglig kontinuitet och förekomsten av gamla träd återfinns i reservatet. Här förekommer tallticka, som vanligtvis växer på träd som är 150 år gamla eller äldre. Sådana gamla tallar växer spridda på hällmarkerna och här och var längs de gamla åkerkanterna. Laxticka har påträffats i hällmarkstallskogen mellan Alnöviken och Hamnholmen. Den förekommer nästan uteslutande på solexponerade tallågor och är troligtvis brandgynnad. Laxtickan är klassad som Sårbar i den svenska rödlistan. Korktaggsvamparna skarp dropptaggsvamp och orange taggsvamp förekommer på norra delarna av Alnön. De påträffas främst i äldre skogsmarker, gärna på kalkrika jordar med välutvecklade fält- och bottenskikt. Deras närvaro indikerar en hög sannolikhet för att även andra ovanliga svampar ska förekomma. Korktaggsvampar går starkt tillbaka i stora delar av Europa. På Alnön finns även luddticka. Den förekommer oftast i gammal, olikåldrig granskog på kalkrika jordar med välutvecklade fält- och bottenskikt, ofta äldre skogsbeten.

Den åttafläckiga praktbaggen lever i döda rötter och stamdelar av tall på hällmarker. Larvutvecklingen sker i starkt solexponerad ved, ofta i döda veddelar i levande träd, till exempel rötter som skadats av tramp. Arten är känslig för igenväxning och gynnas av skogsbete. Granbarknagare och bronsbjon är båda beroende av gamla granar med särskilt grov bark för sin larvutveckling. Sådana träd utvecklas främst i öppna lägen. Reliktbocken är rödlistad och klassad som Missgynnad. Dess larver utvecklas i barken av gamla, levande och starkt solexponerade tallar, särskilt sådana träd som står fritt ute i det öppna landskapet, längs stränder eller på hällmarker.

Det gamla kulturlandskapet på Alnön med bryn, gamla grova ädellövträd, tallar och granar erbjuder ett varierat landskap för fåglar och insekter. Många hotade arter är knutna till gamla träd i kulturmiljöer. Vid Alnö gård har brunskaftad blekspik påträffats på en gammal ihålig och döende ask. Den brunskaftade blekspiken är

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan för HOVÖN-ALNÖN

2006-10-17

Bilaga 1.
10 (24)

511-9795-04

klassad som Missgynnad och hotas bland annat av att våra kulturlandskap med gamla grova lövträd växer igen.

Vikarna runt öarna är mestadels grunda och skyddade och utgör lämpliga häckningslokaler för sjöfågel. Här förekommer bland annat brunand, vigg, ejder, skäggdopping, sothöna och svärta. Brunanden är klassad som Missgynnad i den svenska rödlistan på grund av en snabb populationsnedgång. Arten bedöms ha minskat med 80-90 % i Uppland under perioden 1970-1994. Brunanden föredrar grunda vatten och mosaikmiljöer till exempel med täta vassar och sävruggar.

På Alnön, men på en fastighet som inte ingår i reservatet (Långalma 3:26), finns en känd lokal för hällebräcka, *Saxifraga osloënsis*. Hällebräcka är upptagen i EU:s habitatdirektiv och klassad som Missgynnad i den svenska rödlistan. Den föredrar små låga hållar i beteshagar och hotas främst av igenväxning på grund av minskad hävd. Reservatet är ofullständigt inventerat, men med tanke på de höga, kända naturvärdena är det troligt att området hyser ytterligare många intressanta arter.

Skyddsvärda arter:

Fåglar

<i>Aythya ferina</i>	brunand	NT
<i>Aythya fuligula</i>	vigg	

Skalbaggar

<i>Buprestis octoguttata</i>	åttafläckig praktbagge	
<i>Callidium coriaceum</i>	bronsbjon	
<i>Microbregma emarginata</i>	granbarkgnagare	
<i>Nothorhina punctata</i>	reliktböck	NT

Kärlväxter

<i>Antennaria dioica</i>	kattfot	
<i>Cephalanthera longifolia</i>	svärdsyssa	§
<i>Coeloglossum viride</i>	grönyxne	§
<i>Dactylorhiza latifolia</i>	Adam och Eva	§
<i>Dentaria bulbifera</i>	tandrot	s
<i>Epipactis helleborine</i>	skogsknipprot	§
<i>Erigeron acer</i> ssp. <i>acer</i>	gråbinka	
<i>Helianthemum nummularium</i> ssp. <i>nummularium</i>	ljus solvända	
<i>Listera ovata</i>	tvåblad	§
<i>Neottia nidus-avis</i>	nästrot	§
<i>Platanthera bifolia</i>	nattviol	§
<i>Polygala vulgaris</i>	jungfrulin	
<i>Ranunculus bulbosus</i>	knölsmörlblomma	

Länsstyrelsen Uppsala län

POSTADRESS: 751 86 UPPSALA BESÖKSADRESS: HAMNESPLANADEN 3

TELEFON: 018 - 19 50 00 TELEFAX: 018 - 19 52 01 E-POST: lansstyrelsen@c.lst.se

POSTGIRO 3 51 73-4 / 6 88 03-6 ORGANISATIONSNUMMER: 202100-2254 (VAT SE202100225401)

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan för HOVÖN-ALNÖN

2006-10-17

Bilaga 1.
11 (24)

511-9795-04

Sanicula europea

sårläka

Svampar

<i>Hapalopilus salmonicolor</i>	laxticka	VU
<i>Hydnellum aurantiacum</i>	orange dropptaggsvamp	s
<i>Hydnellum peckii</i>	skarp dropptaggsvamp	s
<i>Inonotus tomentosus</i>	luddticka	NT
<i>Phellinus pini</i>	tallticka	s

Lav

<i>Sclerophora farinacea</i>	brunskافتad blekspik	NT
------------------------------	----------------------	----

- A = Artkod enligt EU:s fågel- eller habitatdirektiv
§ = Arten är fridlyst i Sverige.
s = Signalart enligt Skogsstyrelsen

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan år 2005:

CR	= Critically endangered	Akut hotad
EN	= Endangered	Starkt hotad
VU	= Vulnerable	Sårbar
NT	= Near threatened	Missgynnad
DD	= Data deficient	Kunskapsbrist

Geovetenskapliga värden

Landhöjningen är påtaglig på Alnön. Alnöviken, som troligtvis var farbar ända in på 1900-talet, har idag grundats upp och i det närmaste snörts av från havet. Endast en liten vattenspegel finns kvar och större delen av viken är tätt bevuxen av vass. Den övre (norra) delen av viken har övergått till fast mark och utgör nu en fin betad strandäng. Även Alnöträsket var tidigare en grund havsvik. På kartan från 1640 skiljer endast en smal landremsa sjön från havet. Idag finns dock ingen vattenspegel kvar, utan området som tidigare var sjö utgörs nu av kärr samt gammal slätter- och åkermark. Kärrret genomgår närmast en primärsuccession och håller på att växa igen med al och vide. Hamnholmen som på kartor från 1640 och 1760 var en egen ö har anslutit sig till övriga Alnön.

Kulturhistoriska värden

Det småbrutna odlingslandskapet, anpassat efter naturens former och förutsättningar, och den äldre bebyggelsen vid Alnö gård (raå 218) representerar en brukartradition och en livsstil som inte längre finns kvar. Två ängslador vittnar om äldre tiders markanvändning. Runt Alnö gård finns lämningar efter husgrunder och en kalkugn (raå 209). Söder om gården mot Alnöviken finns två ovanligt kraftiga skjutskåror (raå 210), det vill säga vallar eller gömslen för sjöfågeljakt. Dessa är placerade med bra skjutlägen mot den nu uppgrundade hamnen.

Länsstyrelsen Uppsala län

POSTADRESS: 751 86 UPPSALA BESÖKSADRESS: HAMNESPLANADEN 3

TELEFON: 018 - 19 50 00 TELEFAX: 018 - 19 52 01 E-POST: lansstyrelsen@c.lst.se

POSTGIRO 3 51 73-4 / 6 88 03-6 ORGANISATIONSNUMMER: 202100-2254 (VAT SE202100225401)

2006-10-17

511-9795-04

Ur fornminnesregistret:

- raä 209 1) Kalkugnslämning, närmast rektangulär 6 x 4 m² (NÖ-SV) bestående av en rektangulär grop 2 x 1 m², 0,8 m djup med kallmurade väggar i NV och SÖ. Mot NÖ ansluter gropen till en fast klippa. Gropen omges av vallar. I stenfyllningen och i området öster om anläggningen finns ett markant inslag av röd kalkstensflis (Ölandssten) i markytan.
2) Husgrund (?), 7 x 4 m² (NÖ-SV) begränsad av en enkel rad av 0,3-0,5 m stora stenar. I NÖ hörnet är ett stenblock 1,2-1,5 m brett och 0,4 m högt. Inom grunden är ett flertal stenar i ytan samt två gropar. Övertorvad och beväxt med enar.
- raä 210 1) Skjutskåre, 8 m lång (NV-SÖ), 2 m brett och 0,8 m högt av löst ihoplagda 0,3-1,0 m stora stenar.
2) (8 m Ö om nr 1.) Skjutskåre, 3 m lång (NV-SÖ), 1,5 m brett och 0,3 m högt av löst ihoplagda 0,3-1 m stora stenar.
3) (15 m NNÖ om 2) Skjutskåre(?) eller röjningssten 6 m lång (Ö-V), 1 m bred och 0,5 m högt av 0,3-0,5 m stora stenar. I området finns några liknande oregelbundna stensamlingar som sannolikt utgjort röjningssten.
- raä 218 By-gårdstomt, ej övergiven, 150-100 m (NV-SÖ) med plats för äldre bebyggelse.

Värden för friluftsliv

Skogarna på Alnön är öppna och lättvandrade och flera stigar leder mellan de gamla åkrarna. Vandringsleder kommer att markeras så att besökare lätt ska kunna hitta mellan olika delar av Alnön. Vid Inre Hamnholmsviken, Skansens nordvästra del och Hovöns nordöstra del finns fina naturhamnar med väl skyddat läge nära farleden genom Ängsfjärden. Populära områden för bad är udden öster om Riddarhamnsviken, södra delen av Skansen och norra delen av Bergskäret.

Prioriterade bevarandevärden

Markslag	Skog, hagmark	
Naturtyper	Trädklädda betesmarker (skogsbete)	
Strukturer	Hamlade träd, gamla träd	
Växt- och djursamhällen	örtrik torräng	
Arter	<i>Buprestis octoguttata</i>	åttafläckig praktbagge
	<i>Nothorhina punctata</i>	reliktbock
	<i>Cephalanthera longifolia</i>	svärdsyssla
	<i>Coeloglossum viride</i>	grönyxne
	<i>Dactylorhiza latifolia</i>	Adam och Eva
	<i>Hapalopilus salmonicolor</i>	laxticka
	<i>Phellinus pini</i>	tallticka
Friluftsliv	naturupplevelse	

2006-10-17

511-9795-04

Beskrivning av byggnader

/E Byggnadernas läge framgår av bilaga E.

1. Sjöbod med brygga	Byggt före 1900. Sjöboden fick nytt vasstak omkring 1999. Disponeras av säljarna.
2. Båthus	Byggt före 1900. Disponeras av säljarna.
3. Garage	Byggt 1951. Av cementsten med eternittak. Står tomt.
4. Loge och magasin	Byggt i början av 1930-talet.
5. Fårhus och vagnslider	Byggt före 1900. Renoverat ca 1993.
6. Jordkällare	Byggt före 1900. Renoverat ca 1993.
7. Smedja	Byggt före 1900. Flyttades från Smedens vid Smedsviken i början av 1900-talet. Renoverat ca 1993. Används som raststuga.
8. Ängslador	Två stycken, byggda före 1900. Omålade med eternittak.

Intressen för allmänheten

Reservatet kan endast nås sjövägen. Närmsta hamn på fastlandet är Nolsterbystrand, som nås via enskild väg från väg 1120. För besökare är det lämpligt att gå iland vid sjöboden och bryggan sydväst om Alnö gård.

Referenser

Publicerade skrifter

- Ehnström, B. 2000: Faktablad: *Buprestis octoguttata* – åttafläckig praktbagge. ArtDatabanken, SLU.
Ehnström, B. 2000: Faktablad: *Callidium coriaceum* – bronsbjon. ArtDatabanken, SLU.
Ehnström, B. 2000: Faktablad: *Nothorhina punctata* – reliktböck. ArtDatabanken, SLU.
Ehnström, B. 2002: Faktablad: *Microbregma emarginata* – granbarkgnagare. ArtDatabanken, SLU.
Gärdenfors, U. (red.). 2005: Rödlistade arter i Sverige - The 2005 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken., SLU Uppsala.
Jonsell, B. 2001: Faktablad: *Saxifraga Osloënsis* – hällebräcka. ArtDatabanken, SLU.
Melander, E. 1974: Alnö – översiktlig vegetationskartering av ett blivande naturreservat i Östhammars kommun. Länsstyrelsen i Uppsala län – Information från planeringsavdelningen, nr 3.
Länsstyrelsen i Uppsala län. 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för naturvård och rörligt friluftsliv (objekt 82.74). Medd. från planeringsavdelningen 1987 nr 2.
Naturvårdsverket. 1992: Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv – beskrivningar (objekt C18). Rapport 4037.
Naturvårdsverket. 1997: Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. Naturvårdsverket förlag Stockholm.
Nordiska ministerrådet. 1984.: Naturgeografisk naturindelning av Norden.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan för HOVÖN-ALNÖN

2006-10-17

Bilaga 1.
14 (24)

511-9795-04

- Nitare, J. (red.). 2000: Signalarter, Indikatorer på skyddsvärd skog, Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
- Ryman, S-G. 2000: Faktablad: *Inonotus tomentosus* – luddicka. ArtDatabanken, SLU.
- Skogsstyrelsen, Signalarter och rödlistade arter, tillgänglig på <http://www.svo.se/minskog/templates/Page.asp?id=13076>, citerad 8/1 2006.
- Svensson, M. 2002: Faktablad: *Aythya ferina* – brunand. ArtDatabanken, SLU.

Opublicerade skrifter

- Riksantikvarieämbetet. Fornminnesregister – Börstil socken.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1992: Utvidgning av naturreservatet Hovön, med det nya namnet Hovön-Alnön, i Östhammars kommun och fastställande av skötselplan. Beslut 1992-03-27, dnr 231-760-92.
- Sjögren, A. & Fogelström, H. 1995: "Skiäret Djupehagen" – Djuphagas historia 1585-1995.
- Sjögren, A. & Fogelström, H. 1997: Alnön – Öregrunds skärgård 1559-1997.

Kartmaterial

- Geometrisk jordebok 1640
- Karta öfver Frösåkers härad uppmätt 1905
- Lantmäteriets digitala häradscharta. Bladnamn Gräsö 112.93-1.0 och 112.93-6.0. Kartlagd 1901-1906.
- Storskifteskarta Börstil socken 1760

Muntliga uppgifter

- Algot Sjögren, Östhammar
- Nils Öhman, Vaddika, Gimo
- Tord Öhman, Stummelbo, Östhammar

PLANDEL

Övergripande skötsel

/C Hela reservatet på Alnön, såväl skog som öppna hagmarker ska betas. För att gynna fältskiktsarternas blomning och frösättning bör sent betespåsläpp tillämpas på delar av ön. Till att börja med dras förslagsvis ett enkelt elstängsel från Alnöviken till Alnö gård och vidare norrut (se bilaga C). Vartannat år släpps djuren först in på den västra sidan och vartannat år på den östra. Generellt gäller att 20 juli tas stängslet bort eller så förs djuren över till andra sidan. Viss flexibilitet måste dock tillåtas beroende på betestillgången och betets effekt på naturvärdena, särskilt ängs- och hagmarksarter. Denna uppdelning i fällor bör utvecklas så att sent betespåsläpp kan tillämpas på valda delar av skötselområde B och C. Dessa får då egna fällor. På de öppna markerna ses slåtter som ett alternativ och komplement till bete.

På Alnön ska gamla grova träd och potentiellt gamla grova träd gynnas och vårdas, så att en kontinuerlig följd av åldrande träd säkerställs.

2006-10-17

511-9795-04

Beskrivning, bevarandemål och föreskrifter för skötsel

Reservatet har delats upp i sju skötselområden. För avgränsning av områdena A-G, se skötselområdeskarta (bilaga C).

Skötselområde A: Skog på Alnön 119,2 ha

Beskrivning: Hällmarkstallskog blandat med örtrik, grandominerad barrskog med inslag av lövträd. Skogarna bär tydliga spår av långvarigt skogsbete och har varit betydligt glesare, särskilt runt gårdarna.

Bevarandemål: Traditionell betesskog. Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ (9070) uppgår till minst 109 ha.
- Skogen är flerskiktad, gles och luckig med ett stort inslag av lövträd. Luckor och gläntor förekommer särskilt i de gräs- och örtrika sänkorna, som finns i de grandominerade delarna.
- Ett stort inslag av hagmarksväxter förekommer i de örtrika partierna.
- Hagmarksarterna tillåts blomma och sätta frö, åtminstone vartannat år.
- I gräs- och örtrika partier förekommer ingen betydande förnaansamling.
- Genomsnittsåldern på skogen och andelen träd över 150 år ökar.
- Gamla träd som växt upp ljust (grovgreniga) står fria från igenväxning.
- Det finns föryngring av träd i öppna, ljusa lägen.
- Stående och liggande död ved av såväl barr- som lövträd förekommer.
- Svärdsyssla finns i området i stabila eller ökande populationer.
- Antalet träd med reliktböck ska vara stabilt eller ökande. I områden med åttafläckig praktbagge ska lämpliga substrat finnas i solexponerat läge.

Skötselåtgärder Restaurering: Ta bort det gamla "hamnholmsstängslet". Skogen huggs igenom successivt. Prioritera de områden som inte varit åtgärdade sedan 1980-talet (se bilaga D). Vid genomhuggningen utgå från frihuggning av gamla och grova träd, samt öppna upp i örtrika sänkor. Skapa gläntor. Hugg ung och medelålders gran, men spara gamla granar samt enstaka rekryteringsträd av olika ålder, som kan bli gamla och grova med tiden. Gynna särskilt äldre tall

/D

2006-10-17

511-9795-04

och lövträd. För att efterlikna äldre tiders plockhuggningsskog, ska skogen få en varierad ålders- och trädslagssammansättning. Lämna stående döda träd och lågor. För att öka framkomligheten för betsdjuren kan lågor kapas och staplas på lämplig plats.

Löpande: Skogsbete och successiva, återkommande genomhuggningar av hela området enligt principerna för restaurering ovan. Vid eventuell brist på betesdjur eller resurser ska områden som redan har rätt struktur och hävd, enligt bevarandemålen ovan, prioriteras för fortsatt skötsel.

Skötselområde B: Öppen mark 15,4 ha

Beskrivning: Före detta odlad mark och slättermark, som 1966 ställdes om till permanent betesvall. Hävdtyperna har varierat genom åren, men generellt har en utveckling skett där slättermark successivt har dränerats och överförs till åkermark. Samtliga öppna marker utom strandängen vid Alnöviken utgjorde åkermark tiden närmast före omställningen till betesvall. Vissa fuktigare partier håller på att återgå till fuktäng genom att dräneringen successivt tappar effekt. Alnöviken är till största delen bevuxen med vass, men en liten vattenspegel finns ännu kvar. Vid viken finns rester av en gammal apelodling (sju träd). Brynen är på vissa håll täta och sly har börjat kolonisera en del av de gamla åkrarna. Vintern 2005-2006 utfördes brynhuggningar runt apelodlingen och upp till stigen som går till Alnö gård. Gamla hamlade träd förekommer i brynen runt Smedens och ängsladorna.

Bevarandemål: Kontinuerligt hävdade gamla åkrar, strandäng, åkerholmar och bryn. Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen laguner (1150) uppgår till minst 1 ha.
- Arealen havsstrandängar av Östersjötyp (1630) uppgår till minst 1 ha.
- Den gamla åkerarealen är fri från sly och buskar.
- Blå bård förekommer i Alnöviken mellan strandängen och vassbältet.
- Brynen är utglesade till deras ursprungliga bredd så att de successivt övergår till betad skog. De ska innehålla ett varierat träd- och buskskikt med ljusexponerade träd och buskar.
- Hela området är ogödslat.

2006-10-17

511-9795-04

- Hela området är välhävdat så att det inte förekommer någon betydande förnaansamling (med undantag för vassbeståndet i Alnöviken)
- Betes- och slåttergynnade gräsmarksarter dominerar i fältskiktet och de tillåts blomma och sätta frö, åtminstone vartannat år.
- Tidigare hamlade träd hålls väl skötta och hamlade.
- Andelen gamla träd som växt upp ljust (grovgreniga) ökar och står fria från igenväxning.
- Det finns föryngring av träd i öppna, ljusa lägen.
- Äppelträden står fritt och solbelyst.

Skötselåtgärder

Nyskapande: Inventering av äppelträden, inklusive utredning av skötselbehov (samordnas med fruktträdgården vid Alnö gård, område C).

Restaurering: Öppna upp brynen. Ta bort ung och medelåldrig gran. Gallra särskilt i örtrika sänkor som utgår från åkerkanten. Frihugg äldre tallar och lövträd samt gynna bärande buskar. Spara rekryteringsträd i öppna lägen. Återhamla tidigare hamlade askar och nyhamla eventuellt lämpliga träd.

Löpande: Bete och eventuellt uppföljande huggning och slyröjning. Hamling. Slätter kan med fördel återupptas på tidigare slättermarker med sent betespåsläpp som följd. Generellt är sent betespåsläpp lämpligt på dessa marker som traditionellt haft sen hävd. Betesputs vid behov.

Skötselområde C: Delvis trädbevuxen hagmark runt Alnö gård 3,7 ha

Beskrivning: Hagmark med örtrika backar som varierar från rena hällmarker till partier bevuxna med bland annat ask, rönn och björk. Gran förekommer och särskilt runt smedjan växer det rikligt med en. En liten före detta åker ingår i området. Så sent som på 70-talet dominerades området av öppna betesmarker och delvis glest trädskikt. Adam och Eva har haft en livskraftig population i områdets nordvästra del (från den gamla slätterängen och upp mot smedjan), men i dag är dess status inte känd. Nordost om tomtgränsen vid Alnö gård finns rester efter en gammal fruktträdgård med gamla aplar, päronträd och plommon (eller krikon). Även söder om gården i områdets kant, mot Alnöviken, finns rester av gamla plommonträd. 2004 hamlades de gamla askarna och många unga askar nyhamlades. Under 2005-2006

2006-10-17

511-9795-04

./C

påbörjades en restaurering av det delvis kraftigt igenväxta området. En gammal torräng-enbacke vid smedjan och en gammal slåtteräng nordväst om logen (markerad på bilaga C) öppnades upp. Brynen höggs ur i hela området.

- Bevarandemål: Betesmarker med ett glest och varierat trädskikt, främst av ädellövträd, och ett buskskikt av bärande buskar och enar. Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:
- Arealen artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ (6270) uppgår till minst 0,5 ha.
 - Arealen lövängar av fennoskandisk typ (6530) uppgår till minst 2 ha.
 - Den gamla åkern norr om gården är öppen och fri från sly och buskar.
 - Den gamla slåtterängen är öppen eller glest bevuxen med lövträd.
 - Torrängen vid smedjan är glest bevuxen med en, ros och enstaka askar (och eventuellt ädellövträd som inte noterades vid besiktning). Typiska torrängsarter dominerar i fältskiktet.
 - Hällmarkerna har ett glest och varierat trädskikt av främst gamla tallar och lövträd och ett buskskikt av en och bärande buskar.
 - Hela området är välhävdat så att det inte förekommer någon skadlig förnaansamling.
 - Andelen gamla träd som växt upp ljust (grovgreniga) ökar och står fria från igenväxning.
 - Det finns föryngring av träd i öppna, ljusa lägen.
 - Tidigare hamlade askar är väl skötta och regelbundet hamlade.
 - Andelen konkurrenssvaga gräsmarksarter ökar under uppföljningsperioden.
 - Adam och Eva förekommer i området med stabila eller ökande populationer.
 - Frukträderna står fritt och solbelyst.

Skötselåtgärder

Nyskapande: Inventering av frukträderna, inklusive utredning av skötselbehov (samordnas med apelodlingen vid Alnöviken, område B).

Restaurering: Gallra hårt i torrbackarna runt smedjan, så att enstaka enar och lövträd står kvar. Den gamla slåtterängen kan succesivt öppnas upp ytterligare. Spara grova lövträd och enstaka rekryteringsträd.

Löpande: Bete. Hamling. Uppföljning av huggningarna och ytterligare huggning vid behov. Slyröjning vid behov. Slåtter kan

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan för
HOVÖN-ALNÖN

2006-10-17

Bilaga 1.
19 (24)

511-9795-04

med fördel återupptas på den gamla slätterängen och sent betespåsläpp är önskvärt inom hela området.

Skötselområde D: Byggnader

./E

Beskrivning:

(Se även "Beskrivning av byggnader" s 13 och bilaga E för byggnadernas lägen.)

1. Bryggan har förlorat en stötta.
2. Båthusets vasstak är i dålig kondition och sly och småträd växer tätt inpå huset.
3. Runt garaget står flera träd alltför nära.
4. Taket läcker på logen/magasinet. Läkten är dåliga, vassen behöver bytas på vissa ställen och takteglet behöver läggas om. Läckaget har orsakat fuktskador på golvet, som behöver bytas helt eller delvis.
5. Fårhus/vagnslider är i gott skick.
6. Ett antal takpannor behöver bytas och rödfärgen börjar försvinna på jordkällaren.
7. Smedjan är i gott skick.
8. Ängsladorna är i dåligt skick. Den södra behöver ny stötta och bottenstock. Den norra behöver nya stöttor. Båda ladorna saknar virke på dörrsidan, vilket gör att betesdjuren kan gå in och orsaka ytterligare skador.

Bevarandemål: Byggnaderna ska ha kvar sina traditionella utseenden och vara i gott skick. Vid restaurering bör traditionella material och metoder användas.

Skötselåtgärder Nyskapande: En byggnadshistorisk beskrivning och underhållsplan bör tas fram.

Restaurering: Laga tak och golv på logen/magasinet. Reparera bryggan. Lagg nytt vasstak på båthuset och röj bort buskar och träd som växer inpå huset. Ersätt dåliga takpannor på jordkällaren. Ersätt dåligt och saknat virke på ängsladorna. Det är särskilt viktigt att stöttor och trösklar återställs så att inte djuren inte kan gå in och orsaka mer skada. Hugg fram garaget.

Löpande: Byggnadsunderhåll och röjning runt husen.

Skötselområde E: Öar utom Alnön 31,6 ha

Beskrivning: På de större öarna dominerar hällmarksskog med inslag av blåbärsgrenskog och örtrika lövskogs- och kärrpartier i sluttningar och skrevor. Vegetationen på de minsta öarna varierar mycket bl a

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan för HOVÖN-ALNÖN

2006-10-17

Bilaga 1.
20 (24)

511-9795-04

beroende på exponeringsgrad. Surbullar är bevuxen med flera träd, medan Skärglogrynnan i det närmaste är fri från träd och buskar. Bromsen, som är en moränö, skiljer sig från de övriga öarna med en rik vegetation av bl a liljekonvalj, blodnäva, nypon och ask. I äldre tid har sannolikt de större öarna använts som betesskär, men idag finns knappt några spår kvar av detta. Skogen står orörd sedan början av 1940-talet och bete har i princip inte förekommit sedan början av 1900-talet.

Bevarandemål: Naturskog och naturlig landhöjningssuccession. Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppfyllda:

- Arealen västlig taiga (9010) uppgår till minst 30 ha.
- Inom reservatet är öarna fria från byggnader eller andra anläggningar.

Skötselåtgärder: Fri utveckling, ingen åtgärd

Skötselområde F: Alnöträsk 0,8 ha

Beskrivning: En före detta fuktäng, numera kärr, som sedan 1960-talet håller på att växa igen. Större delen av kärret har en ung och mycket tät träd- och buskvegetation av al och vide. I övrigt är området dåligt känt. Enligt kartan från 1640 låg här en sjö, som skiljdes från havet med en smal landremsa. Runt 1900 hävdades ängen genom slåtter och vid mitten av 1900-talet var området delvis uppodlat. Eftersom området aldrig tidigare varit busk- eller trädbevuxet kan igenväxningen, trots tidigare hävd, liknas med en primärsuccession.

Bevarandemål: Naturlig succession.

Skötselåtgärd Nyskapande: Inventering av området
Löpande: Fri utveckling, underhåll av stängsel

Skötselområde G: Vattenområde 225,3 ha

Beskrivning: Vattenområdet runt öarna och ut mot farleden.

Bevarandemål: Naturlig landhöjningssuccession.

Skötselåtgärder: Ingen åtgärd

2006-10-17

511-9795-04

/C Skötselområde H: Friluftsliv
(Se bilaga C för friluftsanläggningarnas/-anordningarnas läge.)

Beskrivning:

- Smedjan används som raststuga. Eldstaden i stugan fungerar.
- Stigar utan markering
- Gränsmarkeringar. Otydliga färgmarkeringar. Rågångar saknas.
- Information. Nio informationsskyltar finns uppsatta, varav den på södra Hamnholmen är trasig.

Bevarandemål:

- Raststuga med eldstad och vedförråd
- 1,9 kilometer väl underhållna och markerade stigar ska finnas
- Gränsmarkeringarna följer svensk standard, SIS 03 15 22.
- Tolv väl underhållna informationsskyltar med beskrivning av reservatet ska finnas.

Skötselåtgärder: Restaurering:

- Reparera stenbron och rensa diket som korsar stigen mellan sjöboden och Alnö gård. (Diket bör rensas för att bron ska hålla.)
- Røjning av rågångar och målning av gränsmarkeringar på träd.

Nyskapande:

- Markera befintliga stigar från båthuset till Alnö gård, vidare mot Smedens och vedplatsen. Anlägg och markera ny stig från vedplatsen till Inre Hamnholmsviken.
- Sätt upp nya reservatsskyltar vid Riddarhamnsviken och på Djuphaga
- Blir det nödvändigt kan en skärgårdsmaja (toalett+sopor) sättas upp vid Inre Hamnholmsviken.

Löpande:

- Røjning och underhåll av markerade stigar.
- Røjning av rågångar och målning av gränsmarkeringar på träd.
- Byte av reservatsskyltar.
- Städning av stränder, särskilt runt naturhamnarna.
- Påfyllning av vedförråd.
- Tillsyn

Jakt och fiske

Inom reservatet får jakt bedrivas i enlighet med gällande jaktlagstiftning. Fisket regleras inte i reservatsbeslutet.

2006-10-17

511-9795-04

Stigar och ledningar

Befintliga stigar och ledningar inom reservatet får underhållas. Nödvändiga röjningar i anslutning till dessa får utföras.

Rensning av diken

Diken får rensas och stenbroar/vägtrummor får underhållas om åtgärden har liten omfattning och inte påverkar särskilda naturvärden negativt. Eventuella täckdiken som öppnas och rensas läggs inte igen, utan överförs till öppna diken.

Stängsel och gärdesgårdar

Stängsel får sättas upp i de områden som ska betas. Stängslen ska förses med genomgångar där så behövs, till exempel där stigar går genom betesområdet. På sikt är det lämpligt att stängsel byts ut mot trädgärdesgårdar, särskilt i närheten av Alnö gård. Då bör gärdesgårdarna, om möjligt, placeras på sina ursprungliga platser.

Stödutfodring och parasitbekämpning

Stödutfodring och parasitbekämpning regleras inte i reservatsbeslutet. Djuren får stödutfodras i enlighet med miljöstödsreglerna. Stödutfodring bör minimeras till ca en vecka innan hemtagning. Foder placeras lämpligen ut i närheten av platsen där djuren ska färjas ut (vid sjöboden / båthuset), vilket samlar ihop dem inför hemfärden.

Preparat med avermectin bör inte användas för parasitbekämpning.

Kulturlämningar

Åtgärder som rör kulturlämningar ska ske i samråd med länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Naturvårdsbränning

Kontrollerad bränning kan utföras för att gynna arter som är beroende av brand. Innan en bränning kan bli aktuell ska lämpliga områden identifieras och inventeras. Den kommande planen för naturvårdsbränning i länet ska beaktas.

Bränder

Spontant uppkomna bränder ska släckas. Efter en eventuell skogsbrand lämnas det brända området för fri utveckling tills fältskiktet åter tål bete. De långsiktiga målen kvarstår. Död ved, såväl stående som liggande, lämnas på platsen. Undantag måste dock göras för åtgärder som är nödvändiga för människors säkerhet och framkomligheten längs de stigar som är markerade på bilaga C. Det kan även bli aktuellt med åtgärder för att främja framkomligheten för betesdjuren. Så långt det är möjligt bör då brända liggande träd kapas och samlas i staplar på lämpliga ställen i skogen.

/C

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan för HOVÖN-ALNÖN

2006-10-17

Bilaga 1.
23 (24)

511-9795-04

UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Länsstyrelsen ansvarar för dokumentation av förändringar inom reservatet, inklusive skötselåtgärder. Dokumentationen bör helst ske med både anteckningar och fotografier. Skötselåtgärder ska följas upp för att kontrollera att de genomförda åtgärderna överensstämmer med bevarandemålen och så att status före och efter utförda skötselåtgärder dokumenteras.

UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs varje år för:

- Informationsskyltar, stigar och städning
- Sly
- Byggnader

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart femte år för:

- Gränsmarkeringar

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart tionde år för:

- Orkidéer och skalbaggar
- Vegetationsstruktur (luckig skog, gamla träd, bryn, lövinslag etc)
- Blå bård vid strandängarna
- Hamlade träd

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart 20:e år för:

- Utbredning av naturtyper
- Död ved

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan för HOVÖN-ALNÖN

2006-10-17

Bilaga 1.
24 (24)

511-9795-04

SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER

Skötselåtgärd	Prio	När	Skötselomr.	Finansiering
Genomhuggning	1	2006-2011	A, B, C	Skötselanslag
Underhålls-huggningar	1	Vart 5:e år	A, B, C	Skötselanslag
Bete	1	Varje år	A, B, C	Miljöstöd
Slyröjning	1	Varje år	B, C	Miljöstöd
Hamling	1	2006-07 sedan vart 5:e år	C	Skötselanslag/ Miljöstöd
Renovering byggnader	1	2006-2007	D	Skötselanslag
Byggnadsunderhåll	1	Kontinuerligt	D	
Gränsmarkeringar	1	2007	G	Skötselanslag
Nya skyltar	1	2007	G	Skötselanslag
Markering av led	1	2007	G	Skötselanslag
Städning	1	Kontinuerligt	Alla	Skötselanslag
Tillsyn	1	Kontinuerligt	Alla	Skötselanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	1	Efter åtgärd	Alla	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål	1	Varje, vart 5:e, 10:e och 20:e år enligt ovan.	Alla	Skötselanslag
Hamling	2	2006-07, 2008-09 sedan vart 5:e år	B	Skötselanslag/ Miljöstöd
Byggnadshistorisk beskrivning/åtgärdsplan	2	2007-2008	D	
Underhåll stigar och rågångar	2	Varje år	G	Skötselanslag
Stängsling	2	Varje år	Öst-väst	Skötselanslag
Betesputsning/ Slätter	3	Vid behov	B	Skötselanslag
Skärgårdsmaja	3	Vid behov	G	Skötselanslag

BILAGOR

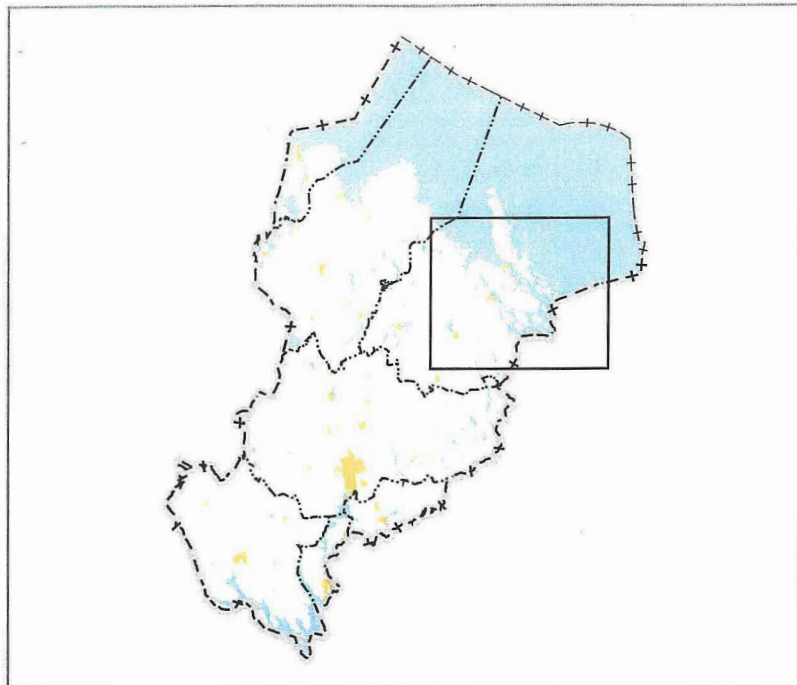
- A. Översiktskarta, skala 1:250 000
- B. Reservatskarta, skala 1:15 000
- C. Skötselområdeskarta, skala 1:10 000
- D. Skogshistoriekarta, skala 1:10 000
- E. Karta över byggnader och kulturlämningar, skala 1:3 000

Länsstyrelsen Uppsala län

POSTADRESS: 751 86 UPPSALA BESÖKSADRESS: HAMNESPLANADEN 3

TELEFON: 018 - 19 50 00 TELEFAX: 018 -19 52 01 E-POST: lansstyrelsen@c.lst.se

POSTGIRO 3 51 73-4 / 6 88 03-6 ORGANISATIONSNUMMER: 202100-2254 (VAT SE202100225401)

Bilaga A. Översiktskarta

Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län skötselplan

2006-10-17

511-9795-04

Naturreservatet Hovön-Alnön

Östhammars kommun

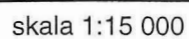
0 5 10 20 kilometer

skala 1:250 000

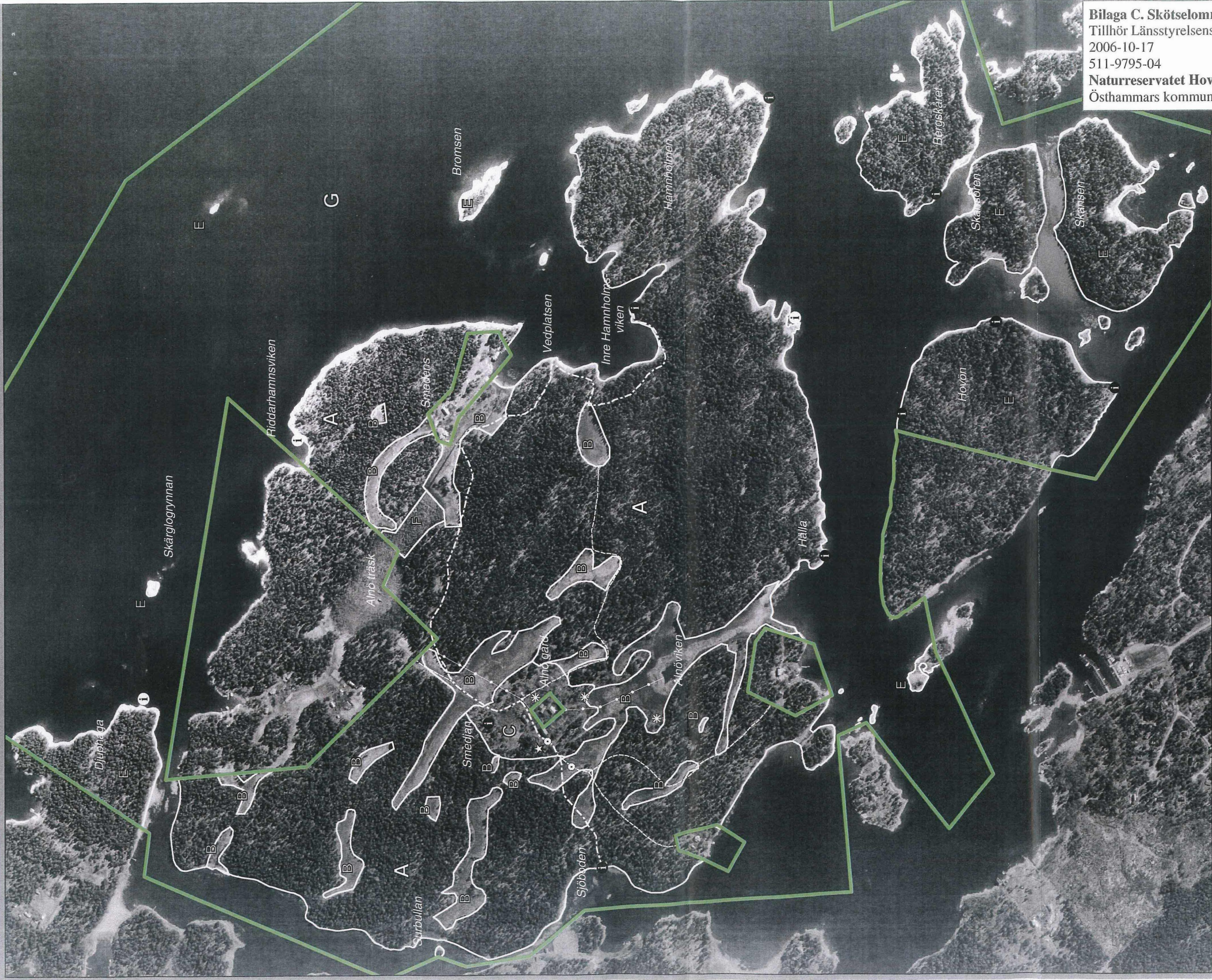

Naturreservat

Östhammars kommun

☐ Reservatsgräns

Reservatsgräns

Skötselområdesgräns

Föreslagen stängseldragning

Fruktodling

Fd slätteräng

Stenbro

Informationstavla

Föreslagen informationstavla

Föreslagen markerad stig

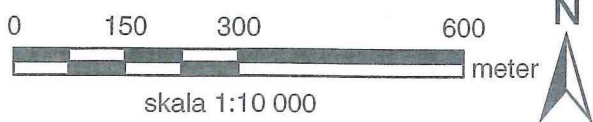
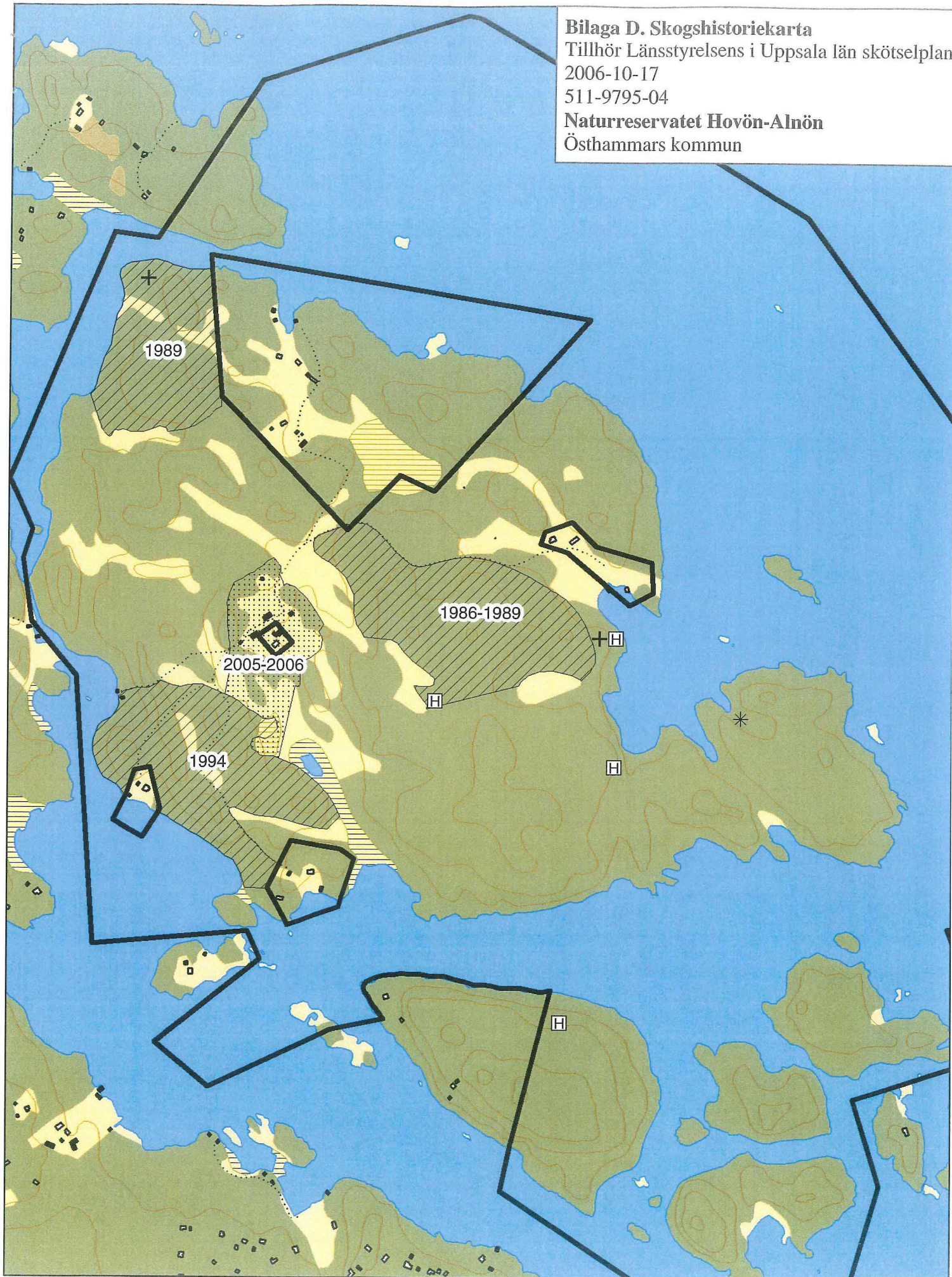
Övrig stig

N

0 75 150 300 450 600 meter

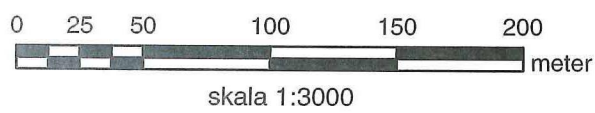
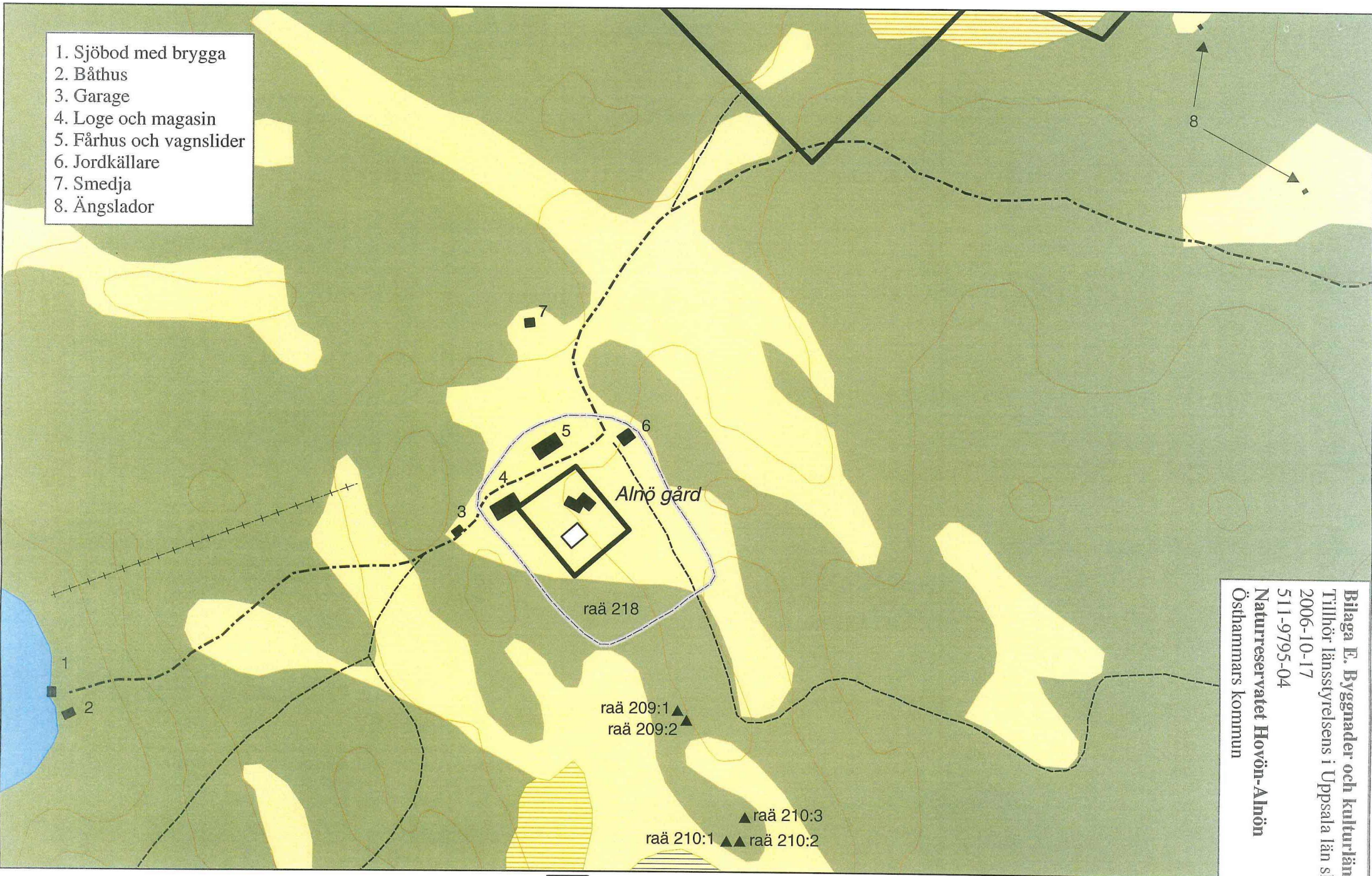
skala 1:7 000

Bilaga D. Skogshistoriekarta
 Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län skötselplan
 2006-10-17
 511-9795-04
Naturreservatet Hovön-Alnön
 Östhammars kommun

Reservatsgräns	Hygge (före 1960)
Huggning utförd 1986-1994	Planterad gran (före 1960)
Huggning utförd 2005-2006	Planterad tall (före 1960)

1. Sjöbod med brygga
2. Båthus
3. Garage
4. Loge och magasin
5. Fårhus och vagnslider
6. Jordkällare
7. Smedja
8. Ängslador

Boningshus	Kulturlämning	Föreslagen markerad stig
Ekonomibyggnader	Kulturlämningsområde	Övrig stig
	Reservatsgräns (mot enklaver)	

Bilaga E. Byggnader och kulturlämningar
 Tillhör länssstyrelsens i Uppsala län skötselplan
 2006-10-17
 511-9795-04
 Naturreservatet Hovön-Alnö
 Östhammars kommun